

1: ELKE P TELT MEE

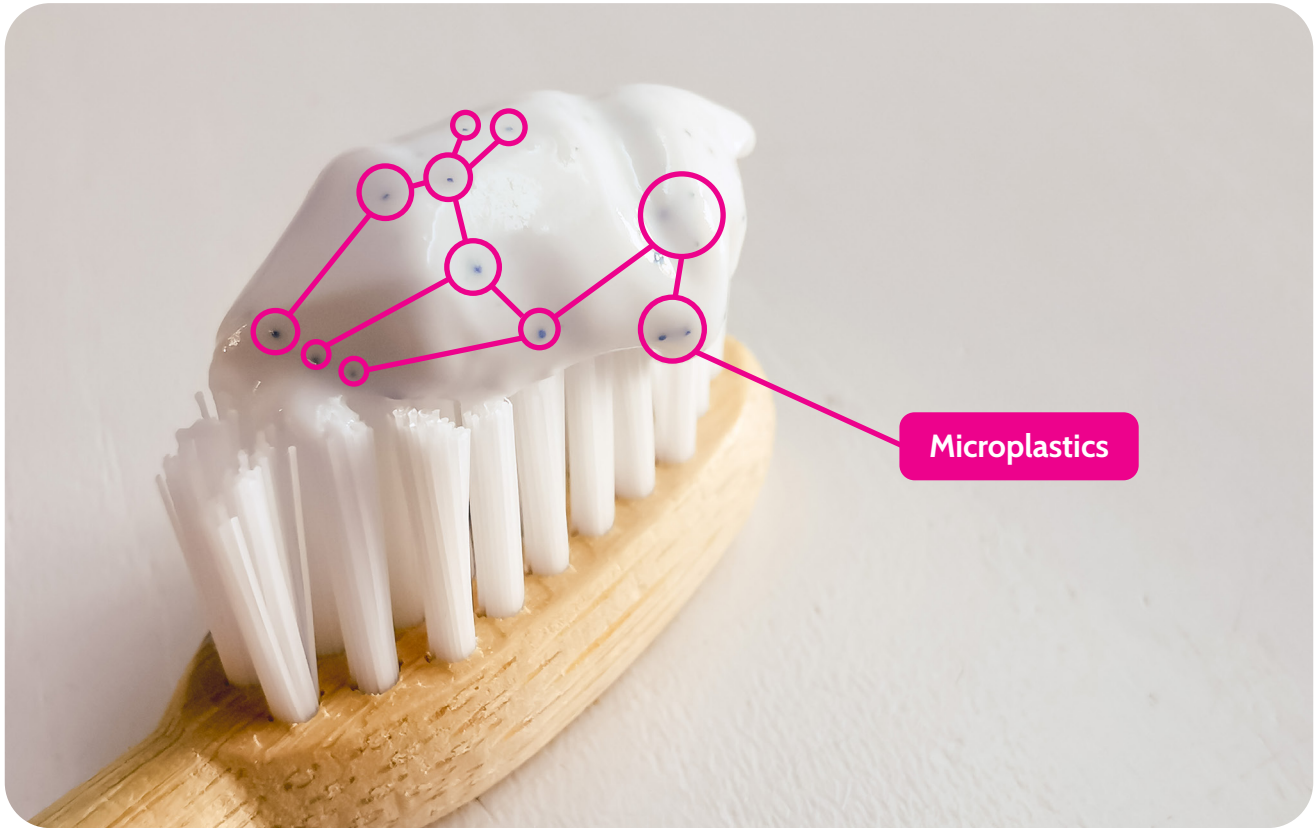
KLASSIKAAL

Microplastics? Dit zijn heel kleine plastic deeltjes die de fabriek als een soort schuurmiddel in de tandpasta stopt. Hiermee kun je je tanden extra schoon poetsen. En die glimmende deeltjes zien er ook nog mooi uit. Perfect toch? Helaas spuug je na het poetsen de meeste tandpasta uit. Die kleine plastic deeltjes komen via de gootsteen in het riool, daarna in rivieren en uiteindelijk in de zee.

Al die plastic korreltjes zorgen ervoor dat het water van onze aarde steeds viezer wordt. Want ze **vergaan** niet. Ze blijven als een soort plastic soep drijven in het water.

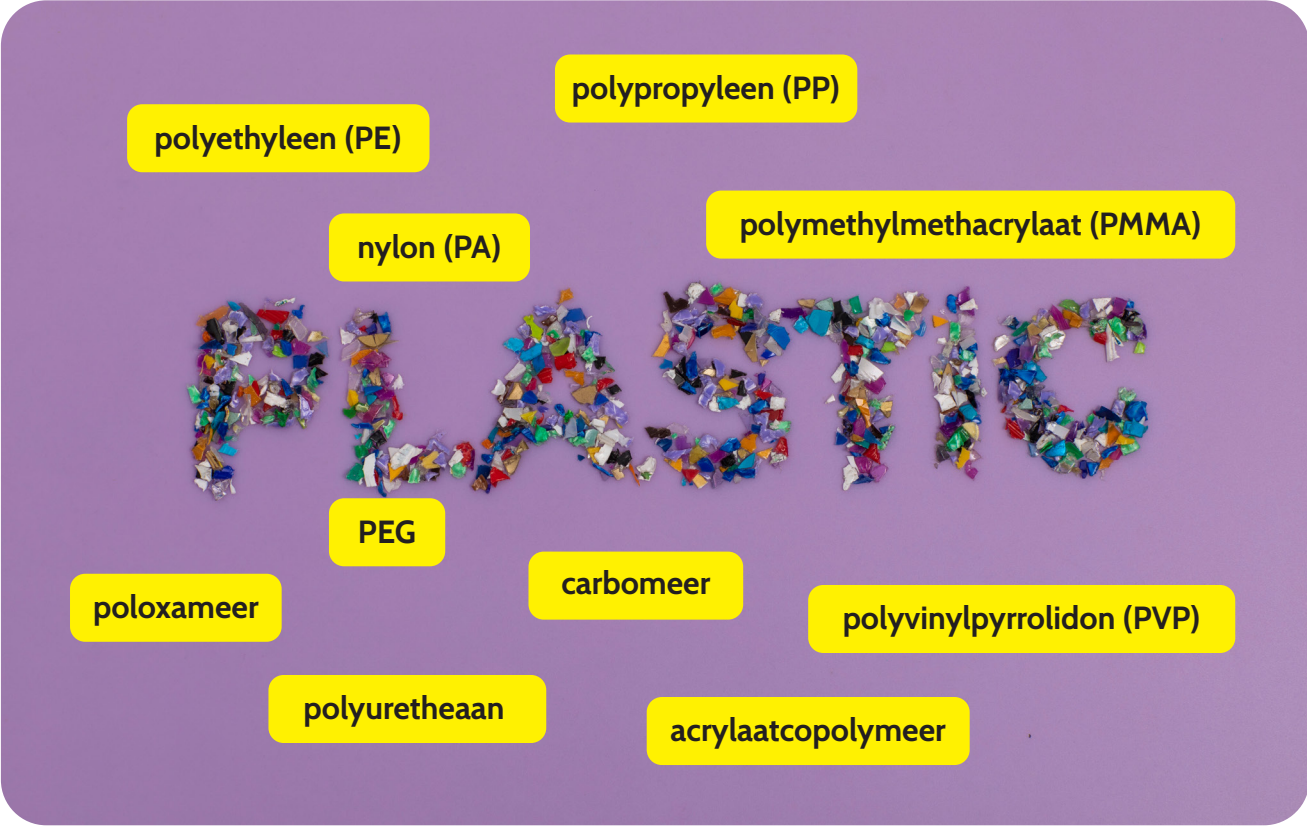
Vissen en andere zeedieren krijgen ze binnen en wij eten die vissen en zeedieren weer. Dus dan komen die microplastics weer op ons bord terecht. Wij krijgen ze binnen als we een visje eten. Slecht voor de zee, voor de vissen en zeedieren en voor ons!

In deze tandpasta zitten microplastics:

Welk merk en welk soort tandpasta gebruik jij?

Google op de **ingrediënten** van jouw tandpasta of vraag het chatgpt. Zie je een van deze moeilijke woorden staan?

Als jouw antwoord “ja” is, dan zitten er microplastics in de tandpasta.

In heel veel producten zitten microplastics. Ook in de meeste **cosmetica**. Daarom is het goed om tandpasta, dagcrème of shampoo zonder microplastics te gebruiken. Is jouw tandpasta, crème of shampoo op? Vraag de persoon die bij jullie thuis de boodschappen doet, of hij of zij tandpasta en cosmetica koopt zonder deze microplastics.

NU JIJ!

Koop producten zonder microplastics.

BRON

Check de gratis app **BEAT THE MICROBEAD** op het leerplatform. Scan de ingrediëntenlijst van je tandpasta of cosmetica. De app laat meteen zien of er microplastics in zitten!.

WAT IS EEN DUURZAAM EVENWICHT?

Er komen steeds meer mensen op de wereld. Al die mensen willen een goed leven. Maar hoe meer mensen, hoe meer spullen nodig zijn.

Om die spullen te maken, je huis warm te houden, om in een auto te rijden en voor nog heel veel meer dingen heb je **grondstoffen** nodig. En die raken langzaam op.

In hoofdstuk 2 leer je meer over grondstoffen.

Opraken van de grondstoffen is dus een groot probleem. Daarnaast zijn er nog 6 problemen in de wereld die ervoor zorgen dat een goed leven voor alle mensen steeds moeilijker wordt:

oneerlijke handel en kinderarbeid

ongelijkheid tussen mensen

minder dier- en plantensoorten en **dierenleed**

ongezond drinkwater

vervuiling water, bodem en lucht

slecht of geen onderwijs.

1. Wat is het eerste probleem?

2. Bij welk probleem in dit lijstje met problemen passen de microplastics die in onze tandpasta, crèmes en shampoo zitten?

3. Melissa en Christiaan werken allebei bij hetzelfde bedrijf en ze doen allebei precies hetzelfde werk. Ook doen ze hun werk even goed. Toch verdient Melissa elke maand € 50 minder dan Christiaan.

Over welk van de 7 problemen gaat deze situatie?

4. In Soedan is al lang oorlog. Reem kan al een jaar niet naar school. Haar school is kapotgeschoten. Reem wil later dokter worden. Maar nu kan ze niet leren. Zonder diploma kan ze geen dokter worden. Dat maakt haar heel verdrietig.

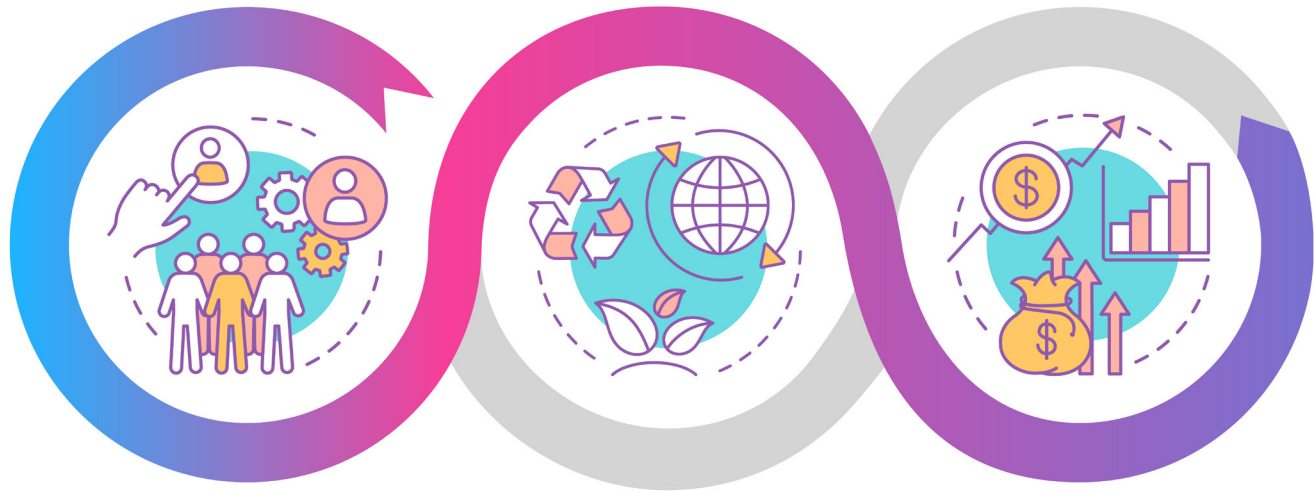
Over welk van de 7 problemen gaat deze situatie?

Duurzaamheid betekent de aarde zo gebruiken dat deze gezond blijft en alle mensen, overal in de wereld, een goed leven hebben. Nu en in de **toekomst**. Jij dus, maar ook jouw kinderen, kleinkinderen, de kinderen van jouw kleinkinderen en ga zo maar door!

Voor een goed leven moeten alle mensen genoeg geld hebben. Genoeg geld voor een huis, voor eten, voor onderwijs, voor spullen, om op vakantie te kunnen gaan. En voor nog veel meer dingen. Mensen komen aan geld door te werken.

Bedrijven waar mensen werken, moeten altijd een klein beetje winst maken. Want als die bedrijven geen winst maken, gaan ze **failliet**. Als een bedrijf failliet gaat, krijgen de mensen die er werken geen loon meer. Hoe meer bedrijven in een land failliet gaan, hoe slechter het gaat met de **economie** van een land.

People

Planet

Profit

Er moet dus een **duurzaam evenwicht** zijn tussen 3 dingen: mensen (people), aarde (planet) en winst (profit). Dit betekent dat wij er samen voor moeten zorgen dat alle mensen het goed hebben, dat de aarde zich goed voelt en dat bedrijven genoeg geld verdienen. Die 3 dingen moeten in evenwicht zijn. We noemen ze de **3 P's**.

BRON

Bekijk op het online leerplatform het filmpje dat goed laat zien wat een duurzaam evenwicht is.

5. Kijk naar de titel van dit hoofdstuk. Wat denk je? Wat wordt hiermee bedoeld?

6. Welke van de 7 problemen worden genoemd in het filmpje? Het zijn er meer dan 1.

7. Duurzaamheid is zorgen voor een evenwicht tussen people, planet en profit. Wat betekenen de Engelse woorden “people”, “planet” en “profit” in het Nederlands?

P VAN PEOPLE

Er leven nu iets meer dan 8.000.000.000 (8 miljard) mensen op de wereld. En er komen elke dag mensen bij. Het wordt steeds drukker op de wereld. De bevolking groeit. Dit betekent dat er meer mensen bijkomen dan dat er doodgaan.

Hoe kan het dat er meer mensen bijkomen dan dat er doodgaan?

Mensen leven langer, vooral in rijke landen zoals waar wij wonen. Vroeger gingen meer baby's en kinderen dood door ziektes en slechte **hygiëne** dan in deze tijd.

Onze **gezondheidszorg** is beter geworden. Zwangere vrouwen krijgen bijvoorbeeld goede hulp als ze bevallen, waardoor de bevalling meestal goed gaat. Kinderen krijgen **vaccinaties** tegen ziektes zoals mazelen en polio zodat ze deze ziektes niet krijgen.

BRON

Bekijk op het leerplatform op welke leeftijd je welke prik krijgt.

De meeste mensen wassen elke dag hun handen een paar keer, bijvoorbeeld voor het eten. Dat is belangrijk, zeker als je ziek bent. Op je handen zitten dan ziekteverwekkers die je kunt doorgeven aan anderen. Door je handen goed te wassen, verklein je die kans dat je de ziekte doorgeeft aan een ander.

Steeds meer mensen hebben toegang tot schoon drinkwater. Daardoor krijgen ze minder snel diarree. Want in vies drinkwater zitten ook ziekteverwekkers.

Door al deze goede veranderingen leven mensen langer.

8. Grote kans dat jij ook weleens bent gevaccineerd. Weet je nog wanneer je voor het laatst een prik kreeg? En weet je nog tegen welke ziekte?

Hepatitis A in blauwe bessen Albert Heijn

Door onze nieuwsredactie

39 reacties

delen

Het RIVM meldt dat 12 mensen ziek zijn geworden door hepatitis A na het eten van bevroren blauwe bessen van Albert Heijn. 2 mensen moesten naar het ziekenhuis. Er kunnen nog meer mensen besmet zijn.

De besmette bessen komen uit Polen. Grote kans dat de plukker van de bessen ziek was en zijn of haar handen niet heeft gewassen bij het plukken van de bessen. Albert Heijn heeft alle diepvrieskilozakken met blauwe bessen uit de schappen gehaald.

Klanten die de bessen hebben gekocht, mogen deze terugbrengen en krijgen hun geld terug. Heb je klachten? Ga dan naar de huisarts.

Andere bevroren fruitproducten van Albert Heijn zijn veilig.

9. Waarom werden deze 12 mensen ziek door het eten van de blauwe bessen van Albert Heijn?

Door de goede gezondheidszorg van nu worden mensen steeds ouder. Dit heet **vergrijzing**. Dokters kunnen mensen steeds beter behandelen tegen allerlei ziektes zodat ze langer blijven leven. En er zijn goede medicijnen.

10. Waarom is de naam “verGRIJZing” goed gekozen voor het steeds ouder worden van mensen?

Het is fijn dat mensen langer leven. Jij wilt toch ook lang fit blijven en oud worden? Vroeger leek een oma op haar 70e verjaardag al echt bejaard. Maar nu is het normaal dat iemand 80 of zelfs 90 jaar wordt en nog fit is. Wie wil dat nu niet?

11. Heb jij nog een opa of oma? Hoe oud is hij of zij?

Er is één nadeel. Oude mensen zijn duur, want ze hebben vaker hulp en medicijnen nodig dan jonge mensen. De kosten voor de zorg voor ouderen zijn hoog. Er moet genoeg geld zijn om al die oudere mensen te verzorgen.

Al die mensen op de aarde moeten ergens wonen, eten en drinken en werken. Iedereen wil graag een goed leven hebben. Iedereen heeft recht op een goed leven.

BRON

Iedereen heeft dezelfde rechten. Lees de 30 regels bij “De UVRM in het kort”.

Waar je ook geboren bent - in België, China, Oekraïne, Nederland, Bangladesh, Marokko of waar dan ook - je hebt dezelfde rechten als alle mensen op de wereld.

NU JIJ!

- Wees aardig voor jezelf en de mensen om je heen.
- Begrijp dat elk mens anders is. Heb respect voor iedereen.

12. Waar staan de letters UVRM voor?

13. Welke van de 30 regels gaat over dat je recht hebt op een veilig en vrij leven?

P VAN PLANET

Er is maar 1 aarde. Die aarde heeft genoeg zon, water en zuurstof om mensen, dieren en planten goed te laten leven.

De zon is onze belangrijkste bron van energie. Zonder zon is de aarde niet leefbaar. Het zou veel te koud zijn, tot wel 200 graden onder nul! Ook de stoffen die we uit de grond halen, zouden daar zonder de zon niet zitten. De natuur zit vol met grondstoffen die wij nodig hebben. Zoals hout, zand, water, aardolie, aardgas of steenkool.

14. Waarom is de zon zo belangrijk voor de aarde?

Een groot deel van de aarde bestaat uit water. Meer dan genoeg drinkwater voor iedereen toch? Helaas is het grootste deel van dat water zout zeewater. En zout water kun je niet zomaar drinken. Dit is slecht voor je, omdat het je lichaam uitdroogt.

15. Heb je per ongeluk weleens een slok zeewater geproefd? Hoe smaakte dat?

Mensen gebruiken de **natuur** om een fijne tijd te hebben. Lekker met je hond wandelen door het bos, feesten op een zomers festival, zonnen op het strand, vliegen naar een verre vakantiebestemming, een terrasje pakken.

16. Wat doe jij graag buiten?

De aarde heeft het zwaar en wordt steeds viezer. Hoe wij de aarde nu gebruiken, zorgt voor een verandering van de natuur. Er zijn steeds minder dier- en plantensoorten en **ecosystemen** gaan kapot.

Weet je nog? Aan het begin van dit hoofdstuk las je over microplastics in de zee. Over de **plastic soep**. Die microplastics komen bijvoorbeeld uit tandpasta en cosmetica.

Ook drijft er veel ander plastic afval in de zee, zoals lege plastic flessen, visnetten van grote vissersboten of lege verpakkingen van fabrieken. Al die plastic troep is heel slecht voor alle dieren die leven in de zee. Ze kunnen er dood aan gaan.

NU JIJ!

Gooi geen afval in de natuur.

Ecosystemen zijn er van supergroot tot heel klein. De aarde zelf is een ecosysteem. Een balkontuintje in de stad is ook een ecosysteem. In een ecosysteem leven planten en dieren en/of mensen samen. Haal je een onderdeel eruit, dan gaat het hele ecosysteem kapot.

17. Wat is plastic soep?

18. Geef een voorbeeld van een ecosysteem dat hier nog niet genoemd is.

P VAN PROFIT

Bedrijven en mensen moeten geld verdienen om in leven te blijven. Bedrijven kunnen dan hun medewerkers loon betalen en nieuwe machines en spullen kopen. De medewerkers kunnen eten, drinken en kleding kopen. Winst maken is dus belangrijk.

Soms willen bedrijven vooral geld verdienen en niet denken aan de aarde of aan de mensen. Dat is niet goed.

Sommige bedrijven en mensen vinden winst maken belangrijker dan de mensen die er werken. Zij laten dan bijvoorbeeld kinderen werken in hun fabrieken. Want kinderen krijgen minder loon dan volwassenen. Dan blijft er meer geld over voor het bedrijf.

In Nederland is **kinderarbeid** verboden. Hier mogen kinderen pas vanaf hun 13e jaar een paar uur per week werken.

Of de bedrijven zorgen niet voor een fijne en gezonde werkomgeving voor de werknemers. Want een fijne en gezonde werkomgeving kost ook geld. Een bedrijf zorgt dan bijvoorbeeld voor een goede airco als het warm is, voor veilige werkkleding en laat medewerkers op tijd pauze houden. Al die dingen kosten het bedrijf geld.

Als een bedrijf deze dingen niet regelt, blijft er meer geld over voor het bedrijf zelf.

Sommige bedrijven en mensen vinden winst maken belangrijker dan de aarde gezond houden. Ze gebruiken bijvoorbeeld heel veel energie.

In hoofdstuk 3 leer je meer over energie.

Ook gebruiken deze bedrijven vaak veel karton en plastic voor verpakkingen. Die verpakkingen komen uiteindelijk in de natuur terecht.

Soms gebruiken deze bedrijven heel veel water dat ze uit de grond halen. Dan blijft er minder water over voor de mensen die daar wonen.

Winst maken is belangrijk voor een bedrijf. Als veel bedrijven winst maken in een land, dan gaat het meestal goed met dat land. Maar de winst moet niet ten koste gaan van de aarde en de mensen die erop leven.

Een bedrijf dat elke P - People, Planet en Profit – even belangrijk vindt, is goed bezig!

Zo'n bedrijf heeft een goed evenwicht tussen die 3 dingen. Het laat kinderen onder de 13 niet werken. Werknemers hebben een fijne en gezonde werkplek en krijgen genoeg loon. Het zorgt dat de aarde zo gezond mogelijk blijft. En het maakt precies genoeg winst.

19. Heb je een bijbaantje? Zo ja, wat voor soort werk doe je?

Of je nu wel of geen bijbaantje hebt, hier in Nederland kies je er zelf voor om een baantje naast je school te hebben. Dan is het nooit kinderarbeid.

20. Het bedrijf Golden shirt maakt veel winst. Veel werknemers die de kleding maken zijn jonger dan 13 en moeten de hele week werken in te hete fabrieken. Dit bedrijf zorgt niet voor een evenwicht tussen people, planet en profit (3 P's).

Welke P vindt Golden Shirt niet belangrijk? Leg uit.

21. De Nederlandse winkels van T-shirtmania kopen T-shirts bij Golden shirt in. Klanten kopen voor weinig geld deze T-shirts in de winkel.

Stel, jij bent op zoek naar een T-shirt. Koop je dan bij T-shirtmania een shirt? Leg uit waarom je dit wel of juist niet doet.

NU JIJ!

- Doe je best op school en denk goed na over welk soort werk goed bij je past.
 - Als je later een baan hebt, help je mee aan de economie van het land.
 - Als je werk doet dat bij je past, ga je elke dag met plezier naar je werk.